

Katarzyna Geryn

"Sanktuarium Najświętszej Maryi Panny w Kolbuszowej w okresie staropolskim", S. Zych, B. Walicki, Kolbuszowa 2013 : [recenzja]

Rocznik Kolbuszowski 15, 399-401

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

[Recenzja]: Ks. S. Zych, B. Walicki, *Sanktuarium Najświętszej Maryi Panny w Kolbuszowej w okresie staropolskim*, Kolbuszowa 2013, Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Kolbuszowej, s. 111, ISBN 9788360944585

W podkarpackim mieście Kolbuszowa życie religijne skoncentrowane jest wokół dwóch kościołów parafialnych. Historii jednego z nich (pod wezwaniem Wszystkich Świętych) poświęcona jest publikacja ks. S. Zycha i B. Walickiego zatytułowana *Sanktuarium Najświętszej Maryi Panny w Kolbuszowej w okresie staropolskim*. Książka, licząca 111 stron, ukazała się w serii wydawniczej *Varia Kolbuszowskie* w 2013 roku (nr 36.). Dzieło zostało zrecenzowane przez ks. W. W. Żurka. Nad adiustacją i korektą pracowała E. Kłeczek-Walicka, zaś za redakcję techniczną odpowiadała M. Kośmider. Pracę opublikowano na zlecenie kolbuszowskiej parafii kolegiackiej pod wezwaniem Wszystkich Świętych. Jej wydawcą była Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Kolbuszowej. Druk wykonał Zakład Poligraficzny Z. Gajek z Mielca.

Parafia kolbuszowska po raz pierwszy była wzmiankowana w 1510 roku¹. Utworzono ją najpewniej z inicjatywy Tarnowskich – właścicieli miejscowych dóbr. Obecny kościół parafialny pod wezwaniem Wszystkich Świętych został ufundowany i konsekrowany w XVIII wieku². W 1852 roku uległ zniszczeniu wskutek pożaru. W latach 1929-1935 świątynię odbudo-

¹ Strona internetowa diecezji rzeszowskiej, <http://www.diecezja.rzeszow.pl> [dostęp: 11 VII 2015 r.]; strona internetowa parafii pod wezwaniem Wszystkich Świętych w Kolbuszowej, <http://www.kolegiata.kolbuszowa.pl> [dostęp: 11 VII 2015 r.].

² M. Wrzeszcz, *Kolbuszowa*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. IX, red. A. Szostek, B. Migut i in., Lublin 2002, kol. 314-315.

wano i powiększono³. Obecnie parafia należy do dekanatu Kolbuszowa-Wschód (powstał w 2012 roku⁴) w diecezji rzeszowskiej.

Praca ks. S. Zycha i B. Walickiego jest znaczącym i pionierskim przedsięwzięciem naukowym. Przedmiotem zainteresowania naukowców stało się niepodjętowane szerzej zagadnienie odnoszące się do czasów, kiedy w Kolbuszowej funkcjonowało sanktuarium maryjne.

Książkę rozpoczyna *Słowo wstępne* autorstwa proboszcza kolbuszowskiej parafii kolegiackiej ks. L. Szumierza. Duchowny podziękował twórcom za realizację dzieła, w którym przedstawiono zapomniane dzieje parafii w okresie staropolskim.

W odautorskim *Wstępie* w sposób jasny i precyzyjny nakreślono genezę kultu wizerunków oraz ich znaczenie w życiu wiernych. Zaakcentowano tu m.in. rolę Soboru Trydenckiego, podczas którego 3 grudnia 1563 r. przyjęto *Dekret o wyznawaniu czci i relikwiach świętych oraz świętych obrazach*⁵.

Niniejsza publikacja składa się z trzech rozdziałów, podzielonych na podrozdziały. Konstrukcja pracy dokładnie odzwierciedla podjętą w niej tematykę, z jednoczesnym wyszczególnieniem zagadnień najistotniejszych. W rozdziale pierwszym zwięźle scharakteryzowano okoliczne sanktuaria maryjne. Informacje te zamieszczono w celu pełnego uświadomienia odbiorcy okoliczności istnienia ośrodka kultu maryjnego w Kolbuszowej. Kolejno opisano tu placówki w Ostrowach Tuszowskich, Głogowie Małopolskim oraz Sokołowie Małopolskim.

W rozdziale drugim poruszono kwestie związane z funkcjonowaniem parafii w czasach staropolskich. W pierwszym podrozdziale wskazano m.in. na przeszłą przynależność kościelną placówki kolbuszowskiej (znajdowała się w granicach diecezji krakowskiej) oraz odtworzono jej zasięg terytorialny i stan demograficzny w poszczególnych okresach. Dalej nawiązano do dóbr materialnych parafii (scharakteryzowano należące do niej zabudowania) oraz jej uposażenia. W ostatnim podrozdziale odniesiono się do działających na terenie parafii instytucji tj. szpitala ubogich (z kaplicą) i szkoły parafialnej.

W rozdziale trzecim omówiono najistotniejsze zagadnienia dotyczące kolbuszowskiego ośrodka religijnego (miał charakter lokalny). Kult maryjny był tu skoncentrowany wokół łaskami słynącego obrazu NMP

³ Tamże.

⁴ S. Zych, B. Walicki, *Sanktuarium Najświętszej Maryi Panny w Kolbuszowej w okresie staropolskim*, Kolbuszowa 2013, s. 85.

⁵ Tamże, s. 11.

Niepokalenie Poczętej (malowidło spłonęło w 1852 roku⁶). W tej części pracy opisano kolejno wznoszone kościoły parafialne, ich wygląd i wystrój. Wspominano również o innych obiektach sakralnych (np. o kaplicach w miejscowych pałacach), a także o bibliotece parafialnej. Dalej podano informacje o wotach i kosztownościach znajdujących się w sanktuarium (dane o wotach zobrazowano za pomocą dwóch przejrzystych tabel). Ostatni rozdział zakończono wiadomościami o konfraterniach działających w Kolbuszowej w okresie staropolskim. Były to: Bractwo św. Anny, Bractwo św. Józefa, Bractwo Różańcowe, Bractwo Drogi Krzyżowej oraz Bractwo Świętej Trójcy.

W *Zakończeniu* wskazano m.in. na przyczyny wygaśnięcia kultu Najświętszej Maryi Panny w Kolbuszowej oraz zaakcentowano, że aktualnie przywracana jest tu cześć Matki Bożej jako Królowej Wszystkich Świętych⁷.

Publikacja zawiera wykaz skrótów, które wykorzystano w przypisach bibliograficznych. Interesujący jest układ załączonej bibliografii. Wyodrębniono w niej bowiem pozycje źródłowe (podzielone na archiwalia i druki) oraz opracowania (sklasyfikowane w trzech grupach: druki zwarte, artykuły z wydawnictw ciągłych, a także relacje, maszynopisy i druki ulotne w zbiorach bibliotek i osób prywatnych). Zastosowana koncepcja jest klarowna i stanowi duże udogodnienie dla odbiorcy.

Mocną stroną recenzowanej pozycji jest wartość merytoryczna. Dzieło bazuje na szeregu trafnie dobranych źródeł historycznych (polskich i łacińskich), np. dokumentach wizytacyjnych. Ponadto zawiera sporo cytatów, które urozmaicają treść.

W publikacji w sposób dokładny i interesujący przedstawiono podjętą problematykę. Z lektury można zaczerpnąć wiele nowych i nieznanych informacji o przeszłości i funkcjonowaniu parafii.

Wartość książki wzbogacają fotografie pochodzące ze zbiorów Archiwum Parafii Kolegiackiej w Kolbuszowej, Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Kolbuszowej oraz prywatnej kolekcji ks. S. Zycha.

Na uwagę zasługuje również efektowna oprawa dzieła. Na pierwszej stronie okładki zamieszczono obraz NMP Niepokalanej (z ołtarza głównego kolegiaty kolbuszowskiej), który wzbudza żywe zainteresowanie czytelnika.

Na koniec trzeba podkreślić, że publikacja ta powinna być istotną pozycją bibliograficzną nie tylko dla intelektualistów zainteresowanych przeszłością regionu, ale także dla mieszkańców miasta chcących pogłębić wiedzę na temat historii kultu religijnego w Kolbuszowej.

⁶ Tamże.

⁷ Tamże, s. 85.